

Małgorzata Dajnowicz
Uniwersytet w Białymstoku

„Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” jako platforma informacyjna o kierunkach prac organizacji (w początkowym okresie formowania struktur)

“Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” as the Information Platform on the Organization’s Directions of Work (in the Initial Period of Its Structuring)

Słowa kluczowe: Liga Kobiet, prasa kobieca, „Kobieta Dzisiejsza”, Polska Ludowa

Keywords: the League of Women, women’s press, “Kobieta Dzisiejsza”, the People’s Republic of Poland

Abstract

“Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” (Today’s Woman. The biweekly of the Socio-Civic League of Women) was a periodical issued for twenty months from 1946 till 1947. As the title suggested, it was an information platform on the organisation’s activities and directions in its development. The periodical contained about 24 pages and its editor was Irena Gumowska. It was issued in black-and-white graphic design with a colourful cover. The magazine presented the activities of the League of Women which focused on enhancing women’s employment as well as promoting the state policies in the areas of mother and child care and family support. The issues which filled the pages of the magazine included, among many other topics, women’s participation in elections (referendum or the Legislative Sejm).

Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet. Powstanie i główne kierunki działalności do końca 1947 roku

Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet (SOLK) powstała w 1945 roku¹. Nazwą swą miała nawiązywać do organizacji patriotyczno-niepodległościowej

---

¹ We wrześniu 1949 roku zmieniono nazwę ze Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet na Ligę Kobiet. Pod tą nazwą organizacja funkcjonowała od 9 września 1949 roku do 2 grudnia 1982 roku.

uformowanej w 1913 roku. W skład inicjatorek powołania organizacji oraz członkiń Zarządu Głównego SOLK weszły kobiety, które angażowały się w działalność komunistyczną już przed II wojną światową (przykładowo Irena Sztachelska, pierwsza przewodnicząca ZG SOLK i następnie LK, oraz Izolda Kowalska, sekretarz generalny SOLK i LK w latach 1945-1950)².

Na samym początku funkcjonowania Ligi pojawiły się pewnego rodzaju rozbieżności co do koncepcji jej programu i działalności. Pracująca bez konkretnych wytycznych, programu i statutu, z jednej strony miała być wielonurtowa, gotowa również na wchłonięcie różnorodnych środowisk i organizacji kobiecych z okresu przedwojennego, z drugiej zaś jako organizacja nowa, starając się sprostać potrzebom stawianym przez aparat partyjny Polskiej Ludowej, miała być monopartyjna i masowa, dostosowana do potrzeb nowej rzeczywistości Polski powojennej. W statucie SOLK z 1947 roku cele stowarzyszenia określono dość ogólnikowo, podając, że Liga będzie walczyć o stały i sprawiedliwy pokój na świecie, oparty na zasadach demokratycznych, będzie bronić praw i interesów kobiety oraz rodziny ze szczególnym uwzględnieniem interesów dziecka. Celem Ligi miało być także wychowanie kobiety, obywatelki, świadomej swych praw i obowiązków w stosunku do Ojczyzny i społeczeństwa oraz czynny udział w pracy Państwa i w jego odbudowie³. W deklaracji ideowej SOLK informowano jej odbiorców o konieczności włączenia kobiet polskich w prace nad odbudową Ojczyzny, utrwaleniem pokoju i demokracji w Polsce, w dążeniu o faktyczne równoprawnienie kobiet oraz o lepsze i piękniejsze życie rodzinne⁴.

Nadrzędnym celem, jaki stawiała sobie organizacja, było zbudowanie masowego, demokratycznego ruchu kobiecego w Polsce, opartego o szeroką rekrutację kobiet ze wszystkich warstw społecznych⁵. W 1945 roku postanowiono powołać zarządy wojewódzkie w Łodzi, Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Poznaniu, Katowicach, Bydgoszczy. W 1946 roku zorganizowano struktury SOLK w kolejnych województwach, to jest we Wrocławiu, Szczecinie, Rzeszowie, Olsztynie, Kielcach i Lublinie⁶. Do końca 1947 roku powołano koła wojewódzkie na terenie całej Polski, do najaktywniejszych oddziałów wojewódzkich SOLK miał

W 1982 roku zmieniono nazwę na Ligę Kobiet Polskich (Dz. U. 1982, Nr 38, poz. 254).

² B. Nowak, *Serving Women and the State: The League of Women in Communist Poland* [online], praca dokt., The Ohio State University 2004. Dostępna w World Wide Web: <<https://etd.ohiolink.edu>>. [Dostęp: 20.09.2017].

³ *Statut Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet*, Warszawa, brw, s. 4.

⁴ Archiwum Akt Nowych [dalej: AAN], Deklaracja ideowa Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet, sygn. 1, k. 8-10.

⁵ AAN, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Komitet Centralny [dalej: PZPR, KC], Wydział Kobiet [dalej: WK KW], 237/XV-30, Rozwój Ligi Kobiet w okresie od 1945-1951 r., k. 1.

⁶ *Ibidem*, k. 1-3.

wówczas należeć katowicki, następnie łódzki i gdański⁷. Przykładowo SOLK w województwie białostockim powołana została w marcu 1946 roku, o czym informował okólnik Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej dotyczący pracy wśród kobiet przed referendum z 30 czerwca 1946 roku⁸. Na oddzielne podkreślenie zasługiwało koło SOLK funkcjonujące przy Krajowej Radzie Narodowej, liczące w końcu 1946 roku około kilkaset członkiń⁹. Według oficjalnych danych w 1947 roku liczba zrzeszonych kobiet w SOLK miała wynosić prawie 700 tysięcy, skupionych w 4 tysiącach kół¹⁰.

Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet była organizacją ogólnopolską, a jej podział terenowy był zgodny z podziałem administracyjnym państwa. Najmniejszą komórką organizacyjną było koło, w którego skład musiało wchodzić co najmniej dziesięć kobiet. Władzami SOLK były: Zarząd Główny, zarządy wojewódzkie, zarządy powiatowe, zarządy kół, Zjazdy Delegetek nadzwyczajne i ogólnokrajowe oraz komisje rewizyjne i sądy. Zjazdy ogólnokrajowe odbywały się przynajmniej raz w roku w miejscu wskazanym przez ZG SOLK. Zjazd nadzwyczajny mógł być zwołany na wniosek ZG SOLK oraz na wniosek połowy członków zarządów wojewódzkich lub jednej trzeciej członków zarządów powiatowych¹¹.

Polem działań organizacji oprócz działalności opiekuńczej, higieniczno-sanitarnej, kulturalno-oświatowej, szkolenia zawodowego dla kobiet i w zakresie usprawniania gospodarstwa domowego było również tworzenie w ramach aktywności kół SOLK spółdzielni (np. szwalni, piekarni czy pralni), które miałyby *nieść pomoc w prowadzeniu gospodarstw domowych* oraz pełnić zadania ideowe w zakresie *uświadczenia spółdzielczego kobiet poprzez odczyty, pogadanki, radio, prasę, wydawnictwa*. Zachęcano również kobiety niezrzeszone w SOLK do

---

⁷ AAN, SOLK, 1, S.O.L.K w Katowicach. Poradnia prawna, k. 31, *S.O.L.K w Katowicach. Instrukcje organizacyjne*, k. 32; Ibidem, k. 41; Ibidem, 2, Protokół z posiedzenia Wydziału Spółdzielczego Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet, k. 9 i n.; Ibidem, 4, Sprawozdanie z działalności Wydziału Organizacyjnego i Wydziału Spółdzielczego w Zarządzie Wojewódzkim Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet na województwo gdańskie, k. 1-17, 26, 38; Ibidem, 5, Plan pracy Wydziału Spółdzielczego Wojewódzkiego Zarządu S.O.L.K. w Gdańsku za m-c sierpień 1947, k. 3.

⁸ A. Stasiewicz, *Działalność Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet w latach 1945-1948 na Białostocczyźnie w świetle dokumentów PPR*, [w:] *Kobiety na zakręcie 1933-1989*, red. E. Chabros, A. Klarman, Wrocław 2014, s. 54.

⁹ AAN, SOLK, 3, Sprawozdanie z działalności Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet Koła przy Biurze Prezydialnym K.R.N., k. 1 i n.

¹⁰ D. Jarosz, *Idee, programy i realia: funkcje Ligi Kobiet w porządku instytucjonalnym Polski Ludowej (1945-1957)*, [w:] *Działaczki społeczne, feministki, obywatelki... samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich po 1918 roku (na tle porównawczym)*, t. 2, red. A. Janiak-Jasińska, K. Sierakowska, A. Szwarc, Warszawa 2009, s. 308, 312.

¹¹ *Statut Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet...*, s. 7-13.

członkostwa w tego rodzaju spółdzielniach¹². Od pierwszych miesięcy funkcjonowania Liga dosyć intensywnie zaczęła włączać się też w szerokie akcje polityczno-propagandowe, mające charakter *wsparcia* dla zachodzących zmian politycznych w Polsce po zakończeniu II wojny światowej. Okazją do tego rodzaju działań był udział członkiń organizacji w obchodach świąt państwowych, takich jak 1 maja czy 8 marca. Zwłaszcza w Międzynarodowym Dniu Kobiet 8 marca w miastach i zakładach pracy odbywały się uroczyste akademie i zebrania, podczas których delegowane przez Ligę aktywistki wygłaszały referaty i pogadanki, przykładowo o tytułach *Kobieta w walce o pokój*, *Cele i zadania Ligi Kobiet*, *8 marca – Międzynarodowy Dzień Kobiet*¹³.

Można wnioskować, że do 1947 roku dominującymi obszarami aktywności organizacji były działania na rzecz opieki nad matką i dzieckiem oraz szkolenia i kursy zawodowe dla kobiet. Ważne miejsce w rozwoju SOLK zajmowały akcje propagandowo-wychowawczo-oświatowe i kursy dla analfabetek. Podejmowano również współpracę z kołami gospodyń wiejskich i Związkiem Samopomocy Chłopskiej, starając się o rozbudowanie swoich wpływów wśród kobiet wsi. Wszystkie inicjatywy prowadzić miały do zwiększenia liczebności członkiń reprezentujących różne środowiska zawodowe oraz kobiety niepracujące¹⁴. Organizacja jako jedyny wówczas ruch kobiecy funkcjonujący w Polsce Ludowej, podporządkowany ideologicznie Polskiej Partii Robotniczej, angażowała się w przygotowania referendum 30 czerwca 1946 roku, *prowadząc pracę wśród kobiet poprzez organizowanie szkoleń i konferencji* czy rozpowszechnianie odezw i ulotek propagandowych przekonujących do udziału w głosowaniu. Z kolei w ramach przygotowań do wyborów do Sejmu Ustawodawczego w styczniu 1947 roku dla działaczek SOLK z całego kraju zorganizowano specjalne kursy instruktorskie, przygotowujące do prac wyborczych, do organizacyjnej pracy polityczno-wyborczej wśród Polek, które miały brać udział w akcie wyborczym¹⁵.

---

¹² AAN, SOLK, 1, Zadania Wydziału Spółdzielczego w Kole Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet, k. 17, 20 i n.

¹³ Ibidem; Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej [dalej: AIPN], BU 01760/350, Materiały dotyczące Zarządu Ligi Kobiet przy MBP. Protokoły z zebrań, sprawozdania notatki 1946-[19]53, Protokół Ogólnego Zebrania Ligi Kobiet M.B.P. w dniu 7 maja 1947 r., k. 4.

¹⁴ Zob. szerzej M. Dajnowicz, *Działalność Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet w świetle „Naszej Pracy” (1947-1949)*, [w:] *Polityka i politycy w prasie XX i XXI wieku*, red. M. Dajnowicz, A. Miodowski, Białystok 2016, s. 295-307.

¹⁵ Zob. również A. Stasiewicz, op. cit., s. 53-73.

„Kobieta Dzisiejsza” i jej treści na temat kierunków aktywności organizacji

„Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” był periodykiem wychodzącym od 1 lutego 1946 roku do października 1947 roku. Ze względu na tematykę przeznaczony był dla kobiet nie tylko związanych z SOLK¹⁶. Pewnego rodzaju kontynuację linii pisma miał stanowić periodyk pt. „Kobieta” wydawany w latach 1947-1949¹⁷.

Redaktorką „Kobiet Dzisiejszej” była Irena Gumowska¹⁸. Pismo w formacie A5 liczyło do 24 stron tekstu, ukazywało się w czarno-białej szacie graficznej z kolorową okładką. Jego cena oscylowała od 15 zł w 1946 roku do 20 zł w roku 1947. Na treść dwutygodnika składały się rubryki omawiające działalność organizacyjną Ligi Kobiet, informacje o polityce państwa wobec kwestii kobiecej (rubryki pt. *Co wiedzieć powinniśmy*), tematykę rodziny i wychowania dzieci, bieżących wydarzeń z kraju i zagranicy (w cyklu pt. *Co słyhać w Polsce i na świecie*) z zakresu kultury i sztuki, gospodarstwa domowego, zdrowia, urody i mody. W piśmie była również stała rubryka, w której publikowano listy od czytelniczek.

W numerze pierwszym „Kobiet Dzisiejszej” redakcja poinformowała czytelniczki, że wydawane przez Społeczno-Obywatelską Ligę Kobiet pismo będzie *staralo się pomóc kobiecie pracującej, pracującej w fabryce czy urzędzie, w gospodarstwie wiejskim czy domowym w mieście – w rozwiązywaniu wszystkich spraw, jakie stawia przed nią życie w trudnych, powojennych warunkach*. W tekście tym zapowiadano, że na łamach gazety publikowane będą wiadomości *o pielęgnowaniu i wychowywaniu dziecka, o higienie i zdrowiu, jak zakładać żłobki i przedszkola, jak organizować kursy, pracownie i poradnie wszelkiego rodzaju, spółdzielnie i świetlice, udzielaniu porad prawnych i informacji,*

---

¹⁶ W Polsce Ludowej wydawano 48 pism kobiecych. W tym okresie prasę kobiecą definiowano jako czasopisma, których profil był kształtowany pod kątem potrzeb kobiet. Na jej łamach prezentowano działy i rubryki poświęcone modzie, gospodarstwu domowemu, tematyce rodziny. Poza tym miała wpływać na podnoszenie wiedzy wśród kobiet oraz ich udziału w całokształcie życia społecznego (*Encyklopedia wiedzy o prasie*, red. J. Maślanka, Wrocław 1976, s. 172).

¹⁷ Pismo wydawane było od połowy października 1947 roku do grudnia 1949 roku przez Zarząd Główny Ligi Kobiet. W odniesieniu do „Kobiet Dzisiejszej” różniło się pod względem eksponowanej tematyki. W większej mierze niż poprzednie podejmowało tematy dotyczące życia, w tym zajęć codziennych kobiety, gospodarstwa domowego, mody i urody. Zawierało dodatki, takie jak „Moje Dziecko”, „Kobieta szyje” czy „Wykroje”. Od marca 1947 roku wychodził również związany z organizacją periodyk „Nasza Praca. Miesięcznik Zarządu Głównego Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” omawiający głównie działalność organizacyjną Ligi (zob. szerzej: M. Dajnowicz, op. cit., s. 306-307).

¹⁸ Irena Gumowska-Dąbrowska (1912-1991), polska dziennikarka, publicystka, autorka literatury poradnikowej na temat zdrowego i oszczędnego żywienia oraz zasad *savoir-vivre*'u.

*praktycznych wskazówek z życia rodzinnego: jak urządzić dom, ubrać siebie i dziecko, jak i co ugotować, jak przygotować zapasy na zimę, jak ułożyć budżet rodzinny; będziemy prowadzić dział warzywnictwa i sadownictwa. Będziemy prowadzić dział popularno-naukowy i literacki*¹⁹. Z tej zapowiadającej kształt merytoryczny pisma informacji wynikało, że powołany przez SOLK periodyk odpowiadać miał na aktualne wówczas podstawowe potrzeby Polek wynikające z ich codziennych problemów, miał pełnić też rolę poradnika pomocnego zwłaszcza w życiu prywatnym, w tym rodzinnym czytelniczek. Ten pewnego rodzaju praktyczny poradnik, jakim miało być pismo, od samego początku upowszechniał zasadność funkcjonowania SOLK jako organizacji także użytecznej w życiu każdej Polki, szczególnie czytelniczki pisma. Dwutygodnik miał również informować o wieloobszarowej działalności organizacji, przez którą został powołany, oraz upowszechnić wśród odbiorczyń pisma program i kierunki jej zasadniczej działalności.

Sporą część doniesień publikowanych w periodyku stanowiły informacje na temat działalności i liczebności kół Ligi z różnych obszarów kraju. W pierwszym numerze wspomniano, że w tym czasie w Warszawie działalność prowadziło 25 kół Ligi. Skupiano się w nich głównie na udzielaniu wsparcia w podnoszeniu aktywności zawodowej członkiń i kobiet niezrzeszonych. W tym celu przy oddziale warszawskim Ligi uruchomiono m.in. pracownie trykotarską i zabawkarską, w których kobiety mogły przejść kursy zawodowe. Tego rodzaju pracownie powstawały także w innych miastach, np. w Łodzi, Gdańsku, Katowicach. Liga proponowała szerokie spektrum kursów, które miały przygotować kobiety do pracy w rzeczywistości polskiej po 1945 roku. Przykładowo w periodyku zamieszczono informację, że w Sokołowie w ramach prac zarządu powiatowego zaplanowano zorganizowanie kursów tkactwa, natomiast we Włochach szycia i stenografii. W kraju SOLK prowadziła jednocześnie szeroko zakrojone akcje dobroczynne dotyczące dożywiania dzieci w przedszkolach i chorych w szpitalach, zbierania środków finansowych na podstawowe potrzeby dnia codziennego najbiedniejszych dzieci. Na łamach „Kobiety Dzisiejszej” informowano, że w województwie białostockim Liga *bierze czynny udział w pracach wojewódzkiego Wydziału Opieki Społecznej, objęła patronat nad oddziałem położniczym miejskiego szpitala, opiekując się matkami i noworodkami, przystępuje do organizacji przedszkoli, z kolei w Łodzi w ramach działalności kulturalno-oświatowej*

---

¹⁹ „Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” [dalej: KD] 1946, nr 1, s. 1.

zorganizowała Liga odczyt o „Nowym prawie małżeńskim”, który zgromadził 300 słuchaczek²⁰.

Pod względem organizacyjnym dotyczącym działalności w kołach SOLK przodowało województwo warszawskie, zwłaszcza powiaty: plocki, sierpecki, gostyński, miński, grójecki i płoński. W sposób szczególny wyróżniało się także województwo śląsko-dąbrowskie, w którym prężnie funkcjonowały zarządy powiatowe w Katowicach, Opolu, Cieszynie, Bytomiu, Strzelcach, Będzinie, Sosnowcu, Tarnowskich Górach, Zabrze, Chorzowie i Gliwicach²¹.

Upowszechnianiu pracy organizacyjnej SOLK poświęcono też inne wydania pisma, publikując informacje w cyklach tematycznych pt. *Z życia kół Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet* czy *W Społeczno-Obywatelskiej Lidze Kobiet*. Uzasadniając prace organizacyjne Ligi i potrzeby jej działalności w środowiskach polskich kobiet, pisano na temat działalności kół z różnych zakątków kraju. W jednym z artykułów informowano, że w grudniu 1945 roku w Legnicy powołano Zarząd Powiatowy SOLK. Organizacja nie cieszyła się wówczas dużą popularnością wśród lokalnej społeczności, jednak poprzez różne pożyteczne, w opinii periodyku, działania, m.in. powołanie sierocińca, zorganizowanie świetlicy, poradnictwo prawne, dowiedziono czytelniczkom o skuteczności działań Ligi wśród kobiet Legnicy i okolic²². Zupełnie inne zadania stawiano przed placówkami Ligi w województwie szczecińskim. W periodyku wspomniano, że *praca, którą się prowadzi na Pomorzu Zachodnim, odbiega od tego typu pracy w Polsce centralnej. Tu chodzi przede wszystkim o akcentowanie na każdym kroku polskości tych ziem. Liga ma uznanie w terenie, więc też wszystkie komitety, organizujące obchody, przede wszystkim zapraszają Ligę. We wszystkich obchodach, 1 i 3 maja, od 2 do 9 maja: tydzień ziem odzyskanych, 26 maja Dzień Matki – we wszystkich tych obchodach Liga brała udział*²³.

Wydaje się, że szczególne znaczenie w pracy organizacyjnej Ligi w tzw. terenie przywiązywano do kwestii szkolenia instruktorek organizacji, które następnie miały *pozyskiwać* nowe członkinie SOLK oraz przekazywać program Ligi *liżankom* i kobietom niezrzeszonym. Kursy instruktorek miały charakter szkoleń propagandowych prowadzonych przez Polską Partię Robotniczą dla działaczek organizacji, które zgodnie z ówczesną linią polityczną państwa miały wpływać na upowszechnienie wśród szerokich rzesz Polek zasadności *budowy ładu komunistycznego* w Polsce Ludowej. W tego rodzaju kursie zorganizowanym przez

²⁰ *Liga Kobiet pracuje w całym kraju*, Ibidem, s. 1, 6.

²¹ Ibidem. Poza tym np. w Warszawie funkcjonować miało 25 kół Ligi, a w województwie łódzkim 28 kół organizacji.

²² *Pracujemy w Społeczno-Obywatelskiej Lidze Kobiet*, KD 1946, nr 8, s. 17.

²³ Ibidem, nr 10, s. 15.

Zarząd Główny SOLK w Warszawie uczestniczyło 59 słuchaczek z różnych terenów kraju, a w kilkudniowym programie szkolenia znalazły się zagadnienia dotyczące *celów i zadań Ligi Kobiet w życiu społeczno-gospodarczym odbudowującego się państwa polskiego, tematyki roli współczesnej kobiety w pracy oświatowo-kulturalnej i w służbie zdrowia, opieki organizacji nad matką i dzieckiem, pracy kobiet na wsi*. Omawiano także sprawy dotyczące znaczenia ruchu spółdzielczego i zaangażowania w ten ruch kobiet polskich. Podobne kursy organizowano wówczas w różnych miastach Polski, m.in. w Łodzi²⁴.

Pismo informowało, że szczególną aktywność organizacyjną przejawiały koła SOLK na Śląsku. Przykładowo w Będzinie, w założonej tam w styczniu 1946 roku organizacji ligowej, po kilku miesiącach działań funkcjonowało już piętnaście kół, do których należało 1500 kobiet. W ramach działalności tych placówek organizowano opiekę nad starcami i dziećmi, członkinie Ligi zasiadały w radach zakładowych, pełniąc funkcję instruktorek tzw. spółdzielczych, upowszechniając tym samym ideę spółdzielczości wśród kobiet²⁵. W województwie śląsko-dąbrowskim w kołach organizacji pracowało z kolei 20 tysięcy członkiń, a na plan pierwszy wysuwała się, biorąc pod uwagę aktywność i skuteczność, Sekcja Opieki nad Matką i Dzieckiem. Ponadto organizacja angażowała się w prowadzenie szpitala, współpracowała z oddziałem Polskiego Czerwonego Krzyża, domem dziecka²⁶.

Tematyką szczególnie prezentowaną w „Kobiecie Dzisiejszej” była praca zawodowa kobiet i związane z tym, organizowane przez Ligę, różnego rodzaju kursy kwalifikacyjne i poradnie zawodowe²⁷, punkty usługowe, w których zatrudniane były kobiety, np. bardzo popularne w tym czasie szwalnie i pralnie, oraz placówki dla dzieci, np. przedszkola i żłobki. Przykładowo we *Własnej pralni Ligi Kobiet* w Warszawie, jak zapowiadał tytuł jednego z tekstów opublikowanych w periodyku, inicjatorką tej placówki miała być wiceprzewodnicząca koła terenowego SOLK, która postanowiła powołać szwalnię głównie z myślą o zatrudnieniu kobiet samotnych, szczególnie samotnych matek. Wspominała, że powołano *szwalnię w warunkach trudnych, właściwie bez niczego. Niektóre z kobiet miały własne maszyny do szycia*, których na początku zgromadzono siedem. Zatrudnione kobiety miały przynieść do szwalni żelazko, krzesła i inne potrzebne

---

²⁴ *Pracujemy w Społeczno-Obywatelskiej Lidzie Kobiet. Kobiety uczą się na kursach SOLK*, KD 1946, nr 11, s. 15.

²⁵ *Jak pracuje L.K. w Będzinie*, KD 1946, nr 13, s. 14.

²⁶ *Wysiłki i osiągnięcia Ligi Kobiet na terenie województwa Śląsko-Dąbrowskiego*, KD 1947, nr 10, s. 3.

²⁷ Tematyka poradni zawodowych występowała w periodyku bardzo często, np. *Wybierajmy starannie zawód*, KD 1946, nr 7, s. 5.

sprzęty. Podkreślała dalej, że szwalnia rozwijała się coraz prężniej, co przekładało się na coraz większą liczbę zamówień²⁸. Z inicjatywy Ligi przy zakładach pracy zakładano pralnie, m.in. przy fabrykach. Z jednej strony obsługiwały one pracowników zakładów, w których pracowały kobiety, z drugiej zaś korzystać z nich mogli klienci zewnętrzni, niezwiązani z danym zakładem. Pralnia stwarzała także dodatkowe miejsca pracy dla kobiet²⁹.

Na łamach „Kobiety Dzisiejszej” informowano czytelniczki o innych sukcesach SOLK, także odnoszonych przez placówki kół oddalonych od wielkich miast. Miało to je przekonywać o zaangażowaniu Ligi we wszechstronną pomoc potrzebującym kobietom i ich rodzinom. W Sierpcu np. organizacja miała założyć żłobek, do którego przyjęto 50 dzieci. Początkowo placówka funkcjonowała w pomieszczeniach wynajętych od przedszkola, aby później uzyskać od starostwa powiatowego dostosowany do potrzeb wygodny lokal³⁰.

Do ważnych zadań propagandowych SOLK należało propagowanie wśród członkiń i kobiet niezrzeszonych wymienianej wcześniej idei spółdzielczości. Na łamach gazety zamieszczono cykl artykułów poświęconych temu zagadnieniu. Członkinie Ligi przekonywały czytelniczki, że czas wolny od obowiązków domowych, w tym *zdolności organizacyjne, swój zmysł praktyczny i inicjatywę twórczą oddać powinny na usługi sklepów i warsztatów pracy spółdzielczej*³¹.

Liga angażowała się także w akcję propagandową związaną z referendum 30 czerwca 1946 roku. Tematyce tej poświęcono teksty, które miały wyjaśniać zasady głosowania i potwierdzać zasadność zorganizowania referendum. Objasniano też zagadnienia związane z głosowaniem, a dotyczące zasadności zniesienia senatu, objasniano charakter planowanej reformy rolnej i unarodowienia przemysłu³². Następnie w odniesieniu do wyborów do Sejmu Ustawodawczego z 1947 roku, w artykule pt. *Co powinniśmy wiedzieć o ordynacji wyborczej*, wyjaśniano zasady głosowania, przekonywano do czynnego udziału w wyborach. Tematyce wyborczej poświęcono prawie cały podwójny numer pisma ze stycznia 1947 roku. W artykułach o charakterze *stricte* propagandowym przedstawiano następstwa tych wyborów w postaci możliwości i zasadności włączenia się kobiet polskich w budowę ładu socjalistycznego Polski Ludowej. W organizację tej

²⁸ St., *Reportaż. We własnej szwalni Ligi Kobiet*, KD 1946, nr 3, s. 7.

²⁹ *Pracujemy w Społeczno-Obywatelskiej Lidzie Kobiet. Zakładajmy pralnie!*, KD 1947, nr 8, s. 14.

³⁰ *Liga Kobiet w Sierpcu założyła żłobek*, KD 1946, nr 11, s. 16.

³¹ *Pracujemy w Społeczno-Obywatelskiej Lidzie Kobiet. Kobiety w ruchu spółdzielczym*, KD 1946, nr 14, s. 7.

³² *Kobiety przy urnach wyborczych głosowania ludowego*, KD 1946, nr 7, s. 6.

akcji propagandowej angażować się miało, według periodyku, około 100 tysięcy członkiń SOLK³³.

W innym cyklu artykułów upowszechniano pewnego rodzaju solidarność, także organizacyjną, wszystkich kobiet polskich skupionych w jednym ruchu kobiecym, zrzeszającym kobiety miejskie i wiejskie. W przykładowych tekstach (*Wieś i miasto muszą się poznać i zbliżyć* czy *Kobieta wiejska ma głos*) przekonywano czytelniczki, że pismo może być też platformą prezentacji życia i problemów dnia codziennego zarówno kobiet miast, jak i wsi, a także miejscem wypowiedzi kobiet z różnych środowisk, nie tylko członkiń SOLK, w tym gospodyń domowych i kobiet pracujących z miast. Pisano, że „Kobieta Dzisiejsza” pozostaje pismem, na łamach którego głos mogą zabierać zarówno kobiety miejskie, jak i wiejskie. W tekstach tych poruszano tematykę higieny i oświaty kobiet, macierzyństwa i wychowania dzieci, obowiązków dnia codziennego na wsi i w mieście, relacji małżeńskich³⁴.

Wszystkie czytelniczki – miejskie, wiejskie, członkinie Ligi, niezrzeszone w organizacji – przekonywano do prenumeraty pisma kierującego swój przekaz do wszystkich kobiet polskich. Wyjaśniano im rolę i znaczenie prasy kobiecej w życiu *kobiety dzisiejszej*³⁵. Po roku wychodzenia gazety redakcja przekonywała swoje czytelniczki, że jest ona nadal kierowana do wszystkich kobiet polskich, jak podawano: *do nauczycielek ludowych, gospodyń wiejskich, robotnic i inteligentek*³⁶.

Podsumowanie

„Kobieta Dzisiejsza. Dwutygodnik Społeczno-Obywatelskiej Ligi Kobiet” wychodziła tylko przez dwadzieścia miesięcy. Na łamach periodyku prezentowano zakres kierunków prac organizacji, która go wydawała. Zasadnicze części treści zawierających informacje o Lidze Kobiet dotyczyły upowszechniania wśród czytelniczek zasadności i skuteczności SOLK, czyli organizacji, która miała wspomagać rozwiązywanie codziennych problemów polskich kobiet.

Do podstawowych funkcji gazety należało informowanie o rozwoju organizacyjnym SOLK w różnych rejonach kraju oraz upowszechnianie pośród czytelniczek programu organizacji. W piśmie popularyzowano także ideę pracy zawodowej kobiet (w zawodach o niskich kwalifikacjach), kierunki polityki

³³ *Spójrz w przyszłość. Co powinniśmy wiedzieć o ordynacji wyborczej*, KD 1946, nr 7, s. 11; M. Budkiewicz, *Oddaję swój głos na Polskę*, KD 1947, nr 1-2, s. 2.

³⁴ A.T. Sokołowska, *Kobieta wiejska ma głos*, KD 1946, nr 8, s. 14.

³⁵ *Prasa kobieca w Polsce*, KD 1947, nr 8, s. 2.

³⁶ *W rocznicę „Kobiety Dzisiejszej”*, KD 1947, nr 6, s. 1.

państwa w zakresie opieki nad matką i dzieckiem oraz pomocy rodzinie. Poruszano też zagadnienia udziału czytelniczek i ogółu kobiet polskich w wyborach (referendum, Sejm Ustawodawczy).

Pismo miało pełnić rolę poradnika w zakresie kierunków rozwoju i aktywności kobiet polskich, popularyzować – poprzez ukazywanie rozwoju organizacyjnego SOLK – zasadność funkcjonowania organizacji jako reprezentacji wszystkich Polek. Wydaje się, że w zamierzeniu redakcji pisma rubryki poświęcone działaniom Ligi miały być odbierane przez czytelniczki jako *apolityczne* i odnosić się do pomocy w rozwiązywaniu codziennych trosk kobiet pracujących, a jednocześnie odpowiedzialnych za funkcjonowanie swoich rodzin i najbliższego otoczenia w środowisku zamieszkania i pracy zawodowej.